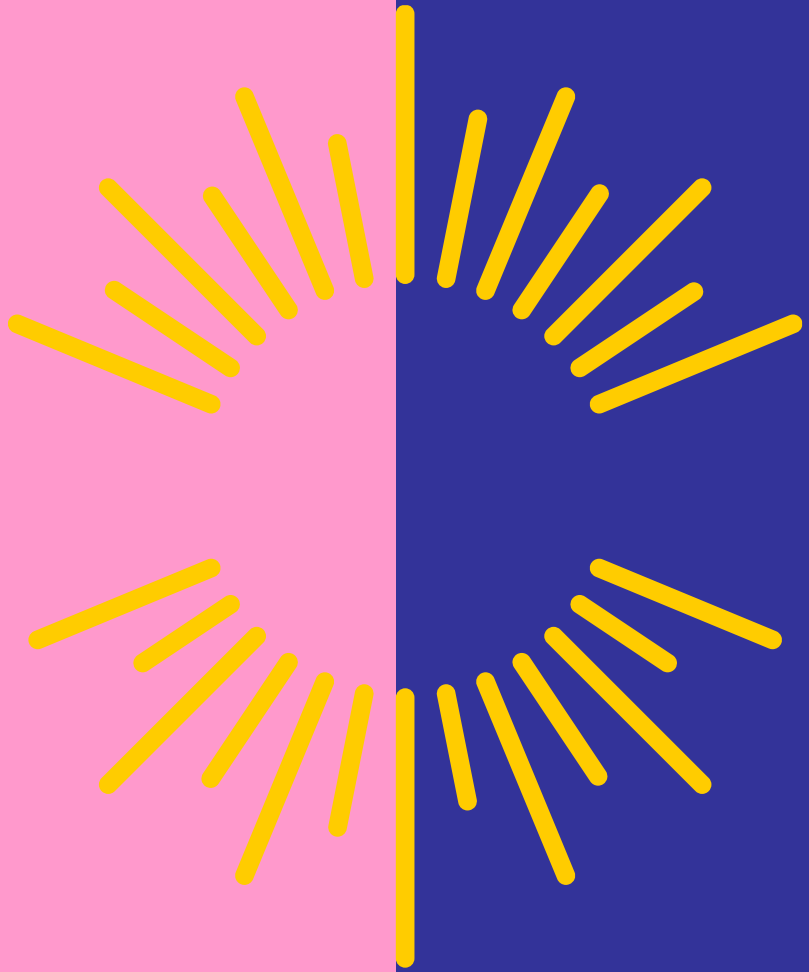
Lapin hyvinvointialueen lausunto

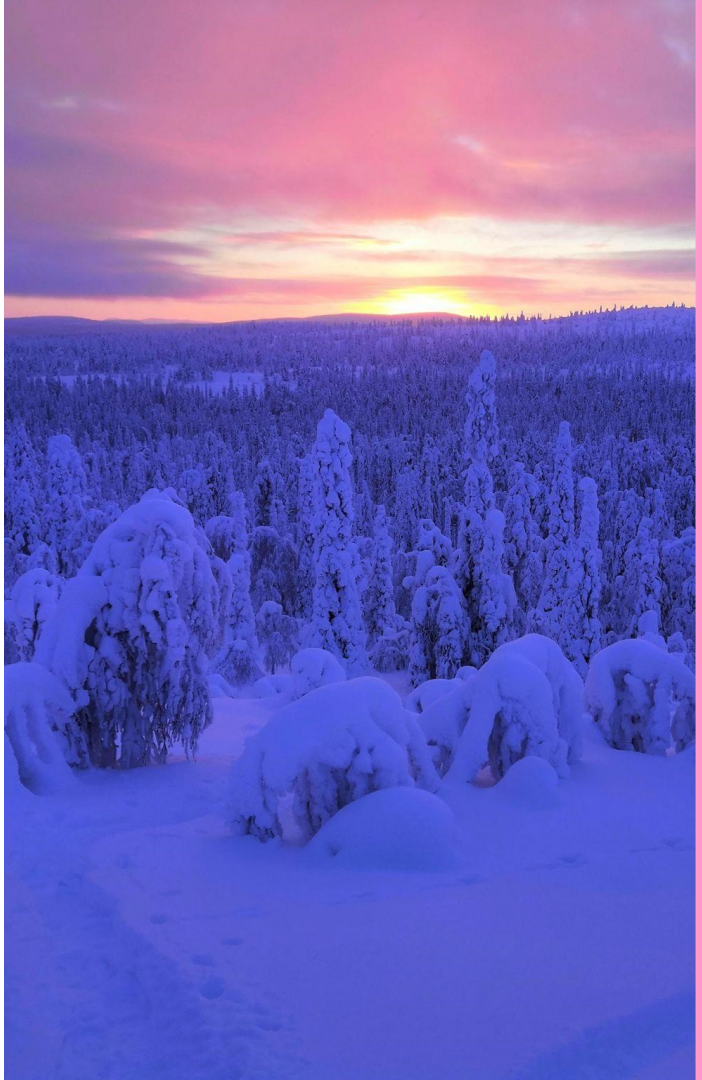
9.2.2023

lapha.fi

Tavoite vahvistaa Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueiden edellytyksiä kahden ympärivuorokautisen yhteispäivystysyksikön ylläpitoon toteutuu osittain.

Esitys ei tällaisenaan vielä turvaa pysyvästi riittävää rahoitusta kahden ympärivuorokautisen yhteispäivystysyksikön tai kahden päivystävän sairaalayksikön ylläpitoon riittävän pitkällä perspektiivillä palvelujen järjestämisvastuun, toiminnan jatkuvuuden, kehittämisen ja esimerkiksi investointien suunnittelun näkökulmasta.

Väestön palvelutarve ja yhdenvertaiset palvelut

- Kemin sairaala palvelee Meri-Lapin aluetta.
- Meri-Lappi on Lapin hyvinvointialueen tiheimmin asuttu seutukunta.
- Sairastavuus on korkea, Kemissä koko hyvinvointialueen korkein 145,5.
- Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirin toimintalukuja 2021:
    - käyntejä yhteensä 145.450 (sisältäen elektiiviset ja päivystyskäynnit)
    - päivystyksellisiä toimenpiteitä 1.637 (399 synnytystä, 814 päivystysleikkausta ja 424 päivystyksellistä kardiologista toimenpidettä).
    - Erikoissairaanhoidon sairaalahoitojaksoja oli 7.868 ja hoitopäiviä 33.637.
- Länsi-Pohjan nykyisen sairaanhoitopiirin alueella väestöennuste kokonaisuudessaan on vähenevä, mutta erikoissairaanhoidon tarve ei vähene väestön ikärakenteen painottuessa erikoissairaanhoidon palveluja enemmän tarvitseviin ikäluokkiin.
- Meri-Lapin alueella on myös merkittävä määrä raskasta teollisuutta sekä liikennevirtoja, jotka lisäävät tarvetta suuronnettomuuksiin varautumiseen.

Väestön palvelutarve ja yhdenvertaiset palvelut

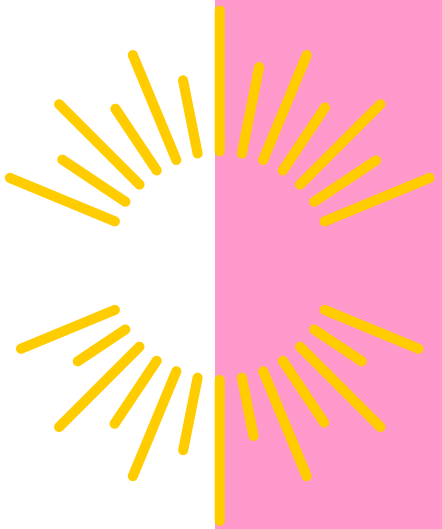
Sote järjestämislaki 4 § mukaan palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti, yhteen sovitettuina palvelukokonaisuuksina sekä hyvinvointialueen väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita.

- Lähellä tuotettu palvelu on ensisijainen periaate.
- Välimatka Kemistä ja Torniosta Rovaniemelle on 118 ja 123 km, matka-aika henkilöautolla 1 h 27 min ja 1 h 29 min hyvissä olosuhteissa. Välimatka ja matka-aika Ouluun vastaavasti 106 ja 131 km, matka-aika 1 h 25 min ja 1 h 38 min.
- Julkisen liikenteen yhteydet ovat harvoja ja matka-aika potilaalle huomattavasti pidempi.

Kriisivalmiuden näkökulma

Sairaalaverkosta säädettäessä tulee ottaa huomioon kriisivalmius ja muuttuva turvallisuustilanne

- Yhteiskunnan valmiuden ja varautumisen sekä kriisivalmiuden vuoksi Pohjois-Suomen sairaalaverkkoa ei ole mahdollista harventaa.
- Kansallinen turvallisuustilanne on muuttunut ja muuttumassa
- Pohjois-Suomen turvallisuuspoliittinen merkitys kasvaa
- Historiallisesti Meri-Lapin alue on kriisitilanteissa ollut geopoliittisesti merkittävä, meriyhteys, maayhteys Ruotsiin, liikenne Pohjois-Suomeen

Päivystävän sairaalaverkon merkitys kriisivalmiudelle

- Toimiva sairaala edellyttää ympärivuorokautista yhteispäivystystä, jota ilman esimerkiksi synnytyksiä tai kiireellistä leikkaushoitoa ei voida toteuttaa.
- Ympärivuorokautisen yhteispäivystyksen ylläpito Kemin sairaalassa turvaa osaltaan kahden toimivan
- Kriisivalmiuden perusteella olisi myös mahdollista säätää Lapin hyvinvointialueelle pysyvä erillistehtävä kahden keskussairaalatasoisen ympärivuorokautisen yhteispäivystysyksikön ylläpitämisestä.

- Mikäli Kemin sairaalassa ei olisi ympärivuorokautista yhteispäivystystä, olisi tilanteessa, jossa Rovaniemen sairaalan toiminta häiriintyisi, matka seuraavaan lähimpään päivystävään sairaalaan Ouluun Rovaniemeltä noin 220 km ja matka-aika noin kolme tuntia, Tunturi-Lapista, Itä-Lapista ja Pohjois-Lapista huomattavasti pidempi. Ei muita naapureita, joihin tukeutua, Norja pohjoisimipien alueiden osalta.

Laajemmat yhteiskunnalliset vaikutukset

Ympärivuorokautisesti päivystävien sairaaloiden sijainnilla ja määrällä on vaikutuksia laajemmin yhteiskunnan toimintaan ja talouteen sekä ekologisesti ja sosiaalisesti kestävään kehitykseen.

- Terveydenhuollon ammattilaisten kouluttaminen alueella -> parantaa terveydenhuollon henkilöstön saatavuutta
- Aluetalous: työtä ja verotuloja -> hyvinvointia
- Lähipalvelut parantavat tuottavuutta -> palvelujen käyttämisestä aiheutuva hukka (matkustus) vähenee, työstä poissaolot, matkakulut
- Väestölle aiheutuva kuormitus palvelujen käytöstä, asiointiin kuluva aika ja vaiva
- Yhteiskunnan kustantamat matkakulut

Velvoite tulee jatkossa säätää terveydenhuoltolaissa ja rahoitus hyvinvointialueiden rahoituslaissa

- Velvoite kahden päivystävän sairaalan ylläpitämiseen Lapin hyvinvointialueella tulee jatkossa säätää terveydenhuoltolaissa
- Esityksessä ei perustella riittävästi olosuhdetekijöihin perustuvan rahoituksen poissulkemista.
- Lapin hyvinvointialueen väestömäärä, etäisyydet ja väestön sijoittuminen mahdollistaisivat rahoituksen myöntämisen rahoituslain mukaisesti, mikäli olosuhdetekijä määriteltäisiin.
- Tähän perusteluksi käy myös kansallinen intressi kriisivalmiuden osalta.
- Rahoituksen turvaaminen pysyvästi mahdollistaa toimintojen pitkän aikavälin kehittämisen ja talouden, mukaan luettuna investointien, pitkäjänteisen suunnittelun.

Korjausesitykset ehdotettuun erillisrahoitusmalliin

Suunniteltu toteutus ei vastaa tavoitetta nykyisentasoisen päivystävän sairaalan ylläpitämisestä, mikä on hallituksen poliittisen linjauksen tavoita

- kustannusten laskennan perusteiksi Valtiokonttorin ympärivuorokautisten terveydenhuollon päivystyspalvelujen palveluluokkakohtaiset tiedot, joihin eivät sisälly kaikki päivystyksellisestä valmiudesta aiheutuvat kustannukset.

Rahoituksen laskennan perusteita tulee tarkentaa

Täydennysesityksen 20 prosentin korvauskatto jää liian matalaksi

- pienten yhteispäivystysyksiköiden kiinteiden kustannusten suuri osuus
- erilliskorvauksen tulee kattaa toisen ympärivuorokautisen yhteispäivystysyksikön ylläpidosta aiheutuvat lisäkustannukset kokonaisuudessaan ilman prosentuaalista kattoa.

Palveluntuottajan kieltäytyminen tietojen luovuttamisesta ei saa vaikuttaa Lapin hyvinvointialueen rahoituksen saamiseen.

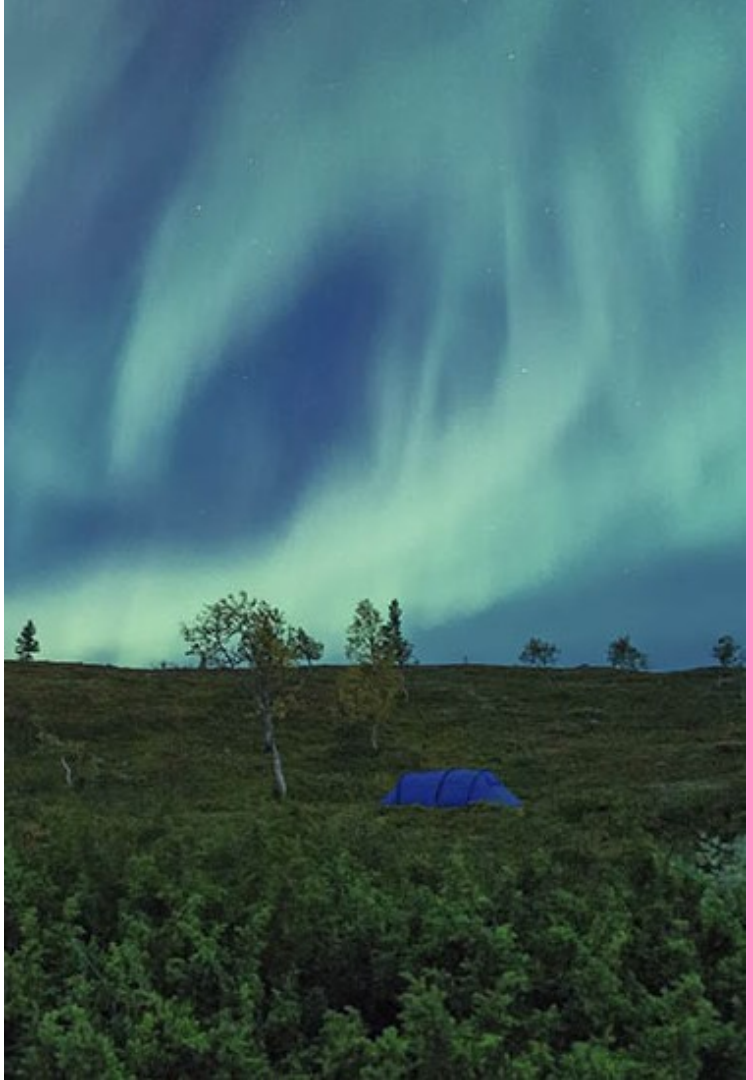
Hyvä, että ympärivuorokautisen yhteispäivystyksen kustannusten laskennan haasteellisuus ja nykyisen raportoinnin epätarkkuus on tunnistettu.

Lisärahoituksen aikataulu

Lisärahoitus tulisi vasta vuodella 2024, mikä heikentää entisestään Lapin hyvinvointialueen taloutta ja vuodelle 2023 ja heikentää mahdollisuuksia alijäämän kattamiseen 2024 – 2025.

Lapin hyvinvointialue ei saa käynnistysvaiheessa tarpeenmukaista rahoitusta siirtymätasauksen vuoksi

Ns. sirpalemaisena hyvinvointialueena muutosvaihe aiheuttaa merkittäviä lisäkustannuksia ja toiminnan muutoksiin tarvittava tietojärjestelmien ja tiedontuotannon yhtenäistäminen vie useita vuosia.

Yhteenveto 1

Esitys ei turvaa turvaa pysyvästi riittävää rahoitusta kahden ympärivuorokautisen yhteispäivystysyksikön tai kahden päivystävän sairaalayksikön ylläpitoon riittävän pitkällä perspektiivillä palvelujen järjestämisvastuun, toiminnan jatkuvuuden, kehittämisen ja esimerkiksi investointien suunnittelun näkökulmasta.

Kahden ympärivuorokautisen yhteispäivystyksen ylläpitäminen Lapin hyvinvointialueella on pysyvästi tarpeellista

- väestön palvelutarve
- lähipalveluperiaate
- alueellinen ja kansallinen kriisivalmius
- vaikutukset terveydenhuollon henkilöstön saatavuuteen
- aluetalouteen ja hyvinvointiin

Tästä aiheutuu lisäkustannuksia verrattuna siihen, että väestö kyettäisiin palvelemaan yhdestä päivystävästä sairaalasta.

Lisäkustannusten korvaaminen on välttämätöntä.

Yhteenveto 2

Kiireellisen aikataulun vuoksi esitetty erilliskorvaus on väliaikaisesti mahdollinen menettely, kuitenkin niin, että

- 20% korvauskatto tulee poistaa perusteettomana
- Päivystystoiminnan kustannuksia laskettaessa tulee huomioida nykyisentasoisesta päivystysvalmiudesta aiheutuvat lisäkustannukset verrattuna yhteen ympärivuorokautiseen yhteispäivystysyksikköön.
- Lapin hyvinvointialueen erillisrahoituksen saaminen ei saa olla riippuvainen palveluntuottajayrityksen tietojen luovuttamisesta.
- Mikäli rahoituksesta säädetään voimaanpanolaissa erilliskorvauksena tulee korvaus lisäkustannuksista saada ilman erillistä hakemusta laissa ja asetuksessa säädetyin perustein.

Sairaalaverkon kansallista suunnittelua ja sen säädännön valmistelua tulee jatkaa tulevalla hallituskaudella ja avata myös terveydenhuoltolaki ja asetukset sekä hyvinvointialueiden rahoituslaki.

Miia Palo
terveysjohtaja
Lapin hyvinvointialue

miia.palo@lapha.fi
040 653 2728

lapha.fi

Kuva: Lapin materiaalipankki | Arto Komulainen